аів

у дапамогу педагогу

Псіхалогія

Выпуск 9

1997
IV квартал

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Штоквартальны
навукова-метадычны часопіс
Выдаецца з IV квартала 1995 года
Рэгістрацыйны № 432

Выпуск 9'97

IV квартал

Псіхалогія

Заснавальнік і выдавец —
рэдакцыя часопіса
"Адукацыя і выхаванне"

Галоўны рэдактар
У.П.Пархоменка

Рэдакцыйная калегія

Галоўны рэдактар
Я.Л.Каламінскі
Нам. галоўнага рэдактара
А.М.Сізанаў
Адказны сакратар
Н.Ю.Зайцава

В. Ц. Кандрашэнка
Л. А. Панько
Л. А. Пергаменшчык
Г. Г. Рамановіч
Л. М. Рожына
Н. Я. Турышава
І. А. Фурманаў

220004, г. Мінск,
вул. Караля, 16;
тэл.: 220-54-81, 220-54-10

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

Змест

Новыя даследаванні

Ф.И.Иващенко. Особенности целеполагания в деятельности воспитателя ....

В.Л.Марищук, Л.В.Марищук. Восприятие действительности при сильных эмоциях и закрепившихся психологических установках 11

С.А.Игумнов. Психотерапевтические аспекты проблемно-решающего поведения 18

С.В.Талайко. Факторная структура "Образа Я" учителя в зависимости от длительности педагогической деятельности 24

100-годдзе Л.С.Выгоцкага

Н.В.Кузьмина. Акмеологические проблемы учителя в свете идей Л.С.Выготского 37

Псіхолаг — псіхолагу

Л.А.Кандыбович, А.Н.Сизанов. Материально-техническое и методическое обеспечение работы кабинета психолога 43

В.В.Евсеенко. Влияние семейной микросреды на психологическое здоровье подростка 52

Л.В.Пилясова. Место психолога в учебно-воспитательном процессе 58

Энцыклапедыя практычнага псіхолага

Опросник потребности в психологической помощи 63

Псіхалогія і здароўе

С.В.Отчик. Психология здоровья — перспективная отрасль психологии 69

Крок у навуку

Д.Е.Гезахегн. Проблема лидерства в современной социальной психологии 88

Гісторыя псіхалогіі

Я.Л.Коломинский. Двадцать лет спустя 103

Кароткія паведамленні

А.А.Амялькоў. Псіхалагічныя асновы маральнага развіцця асобы юнацкага ўзросту ва ўмовах вышэйшай навучальнай установы 116

Л.А.Пергаменщик. Четвертая международная конференция по кризисной психологии 118

Пакой псіхалагічнай разгрузкі

А.Н.Сизанов. Покажи мне, какие у тебя ногти... 124

© "Адукацыя і выхаванне", 1997
© Вокладка Г.В.Зайцаў, 1997

РЭПОЗІТОРЫЙ БДПУ

ПСІХАЛАГІЧНЫЯ АСНОВЫ МАРАЛЬНАГА РАЗВІЦЦЯ АСОБЫ ЮНАЦКАГА ЎЗРОСТУ ВА ЎМОВАХ ВЫШЭЙШАЙ НАВУЧАЛЬНАЙ УСТАНОВЫ

А.А.Амялькоў

Псіхалагічныя даследаванні паказваюць, што па ўзроўні маральнага развіцця асобы ў студэнтаў-першакурснікаў адзначаецца значная дыферэнцыяцыя. Па нашых даных, у большасці юнакоў і дзяўчат (65 %), якія паступілі на першы курс пасля школы, на жаль, праяўляюцца ўсе прыкметы канвенцыяльнага ўзроўню маральнага развіцця. У вольных выказваннях і меркаваннях у спецыяльна арганізаваных сітуацыях нядаўнія выпускнікі сярэдніх школ прытрымліваюцца групавых маральных нормаў, арыентуюцца на выказванні асоб з рэферэнтных груповак або на маральныя нормы, вызначаныя асобнымі выкладчыкамі ці адміністрацыяй факультэта. У паводзінах такіх студэнтаў бачна імкненне рабіць тое, чаго ад іх чакаюць, і тое, што падмацоўваецца пахвалой.

У другой часткі студэнтаў (27 %) адзначаецца адносная незалежнасць маральных каштоўнасцей асобы ад роляў і аўтарытэтаў. Гэтыя студэнты часцей за іншых звяртаюцца да дарослых (выкладчыкаў, бацькоў, студэнтаў старэйшых курсаў) з пытаннямі, якія патрабуюць меркаванняў, разважанняў. Яны пазбягаюць уступаць у дыскусіі з асобамі, якія не разважаюць, а павучаюць у катэгарычнай форме. У зносінах з адзначанай групай студэнтаў адчуваецца іх патрэба знайсці ў разважаннях з больш вопытнымі людзьмі універсальныя каштоўнасныя арыентацыі, незалежныя маральныя стэрэатыпы, самастойныя меркаванні. Калі адзначаныя з'явы ў студэнта праяўляюцца, іх можна ўмоўна лічыць асобаснымі новаўтварэннямі ранняга юнацкага ўзросту.

У групах першакурснікаў ёсць і студэнты, у якіх адзначаюцца ўласныя маральныя прынцыпы. У спецыяльна арганізаваных

РЭПАЗІТОРЫЙ БДПУ

сітуацыях такія студэнты, як правіла, пазбягаюць адкрытых дыскусій з выкладчыкамі, але маюць пэўныя ўстойлівыя погляды на грамадскія і іншыя з'явы. Яны часцей прымаюць на сябе маральную адказнасць за групавыя ўчынкі з улікам каштоўнасцей, прынятых у грамадстве. У гэтую групу ў асноўным уваходзяць студэнты, якія ўжо маюць працоўны стаж больш за год, і такіх людзей на першым курсе каля 6 %.

Для таго каб вызначыць асаблівасці маральнага развіцця студэнтаў ва ўмовах вышэйшай навучальнай установы, намі зроблены тры зрэзы сацыяльна-псіхалагічнага даследавання ў адных і тых жа студэнтаў на першым, другім і трэцім курсах факультэта прыкладной псіхалогіі Беларускага дзяржаўнага педагагічнага універсітэта. Даследаванне ўключала псіхалагічны аналіз спецыяльна арганізаваных дыскусій у студэнцкіх групах па актуальных пытаннях жыцця грамадства, праектыўныя методыкі (метад асацыяцый і метад незавершаных сказаў), экспрэс-метады вывучэння міжасобасных зносін і адносін у студэнцкіх групах. Дадаткова выкарыстоўваліся метад гутаркі і стандартызаваныя назіранні. Колькасны і якасны аналіз атрыманых вынікаў дазваляе акрэсліць наступныя асаблівасці:

◊ большасць студэнтаў (75 %) за два гады навучання і міжасобаснага ўзаемадзеяння ва ўмовах вышэйшай навучальнай установы набываюць адметныя дынамічныя змяненні (даставерна на ўзроўні P = 0,05) у колькасных паказчыках маральнага развіцця;

◊ найбольшых станоўчых змяненняў у маральным развіцці дасягаюць студэнты, якім прадастаўляецца больш плюралізму ў разважаннях пры абмеркаванні маральных праблем;

◊ значных змяненняў у колькасных паказчыках маральнага развіцця не выяўлена ў студэнтаў, якія ў гэты сензітыўны для фарміравання самасвядомасці асобы перыяд не мелі магчымасці свабодна ўзаемадзейнічаць з іншымі людзьмі і на якіх моцна ўздзейнічалі ў сям'і ці ў спецыяльна створанай грамадскай супольнасці.

Адзначаныя асаблівасці сведчаць аб тым, што маральнае развіццё студэнцкай моладзі ў большай ступені залежыць ад узроўню развіцця ўзаемадзеяння ў малых групах. Гэта дае падставу сцвярджаць, што маральнаму развіццю асобы юнацкага ўзросту ва ўмовах вышэйшай навучальнай установы можна спрыяць удасканаленнем форм і зместу міжасобасных зносін у сумеснай дзейнасці, а таксама ў вучэбных групах.

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ